

Łowcy fok i rolnicy z epoki Brązu z południowo-wschodniego wybrzeża Bałtyku: interdyscyplinarne badania zooarcheologiczne

Tylko niektóre aspekty dotyczące kultur epoki brązu w Europie zostały dobrze zbadane. Są to głównie kultura materialna i gospodarka produkcyjna, które rozwinęły się po wprowadzeniu nowego surowca do wyrobu narzędzi metalowych - brązu. Jak dotąd przeprowadzono stosunkowo niewiele badań obejmujących hodowlę zwierząt i łowiectwo wśród społeczeństw żyjących na granicach zasięgu kultury epoki brązu w Europie. Niedostatek wyników analiz dotyczy przede wszystkim badań szczątków zwierzęcych na stanowiskach zlokalizowanych w trudnych środowiskach południowo-wschodniego wybrzeża Morza Bałtyckiego, a zwłaszcza wysp na tym obszarze.

Głównym celem projektu jest przedstawienie zasad gospodarowania zwierzętami hodowlanymi i dzikimi wśród społeczeństwach epoki brązu zamieszkujących obszar południowo-wschodniego wybrzeża Morza Bałtyckiego. Badania obejmą przede wszystkim analizy zooarcheologiczne materiałów osteologicznych ze stanowisk archeologicznych z wyspy Saaremaa leżącej u wybrzeży Estonii. Uzupełnią je analizy izotopów strontu (Sr) i tlenu (O) oraz badania sezonu śmierci zwierząt, które zostaną wykonane na szczątkach różnych gatunków zwierząt z tych samych stanowisk. Zarówno badania izotopowe jak i badania sezonu śmierci ssaków zostaną również przeprowadzone na szczątkach zwierzęcych ze stanowisk archeologicznych położonych na wybrzeżu Morza Bałtyckiego w Estonii, Łotwie, Litwie i Polsce.

W projekcie planowane jest przeprowadzenie badań zooarcheologicznych i tafonomicznych materiałów osteologicznych ze stanowisk estońskich. Badania te pozwalają nam zrozumieć procesy, które prowadzą do powstawania nagromadzeń szczątków zwierzęcych na stanowiskach archeologicznych. Dają możliwość poznania i wyjaśnienia wpływu człowieka na tworzenie się tych nagromadzeń kostnych, a także pozwalają nam zrozumieć działalność człowieka w przeszłości. Jednym z głównych celów naszych badań zooarcheologicznych będzie poznanie interakcji ludzi i zwierząt oraz konsekwencji tego związku dla ludzi i ich środowiska z różnych miejsc w Estonii. Zooarcheolodzy próbują zrozumieć w jaki sposób były wykorzystywane poszczególne gatunki zwierząt, nie tylko hodowlanych ale również dzikich. Czy były wykorzystywane do produkcji mięsa, skóry, rogów? W jaki sposób polowano na zwierzęta dzikie? Jaka była struktura populacji zwierząt hodowlanych? Badania zooarcheologiczne dają również odpowiedź na wiele innych już bardziej szczegółowych pytań, np. w jaki sposób ćwiartowano tusze zwierzęce? Zooarcheolodzy odpowiadając na takie i podobne pytania wspomagają i uzupełniają pracę archeologów. Dzięki temu interpretacja zachowań człowieka w przeszłości jest znacznie pełniejsza.

Oprócz badań zooarcheologicznych w projekcie planujemy przeprowadzenie analiz izotopów strontu oraz tlenu w szczątkach zwierząt dzikich (zwłaszcza fok) oraz udomowionych. Otrzymane rezultaty dostarczą informacji o możliwych kierunkach handlu lub migracji zwierząt w przeszłości. Pomogą ustalić obszary, na których polowano na foki. Uzupełnią naszą wiedzę na temat warunków paleo-środowiskowych w południowo-wschodniej części wybrzeża Morza Bałtyckiego.

W ramach projektu planujemy wykonać również badania sezonu śmierci różnych gatunków zwierząt. Będą one dotyczyły zarówno ssaków dzikich (głównie fok), jak i ssaków udomowionych, a analizy będą pierwszymi obejmującymi materiały z epoki brązu na obszarze południowo-wschodniej części wybrzeża Morza Bałtyckiego. Rezultatem będą dane dotyczące czasu uboju zwierząt hodowlanych, przyczyniające się do poszerzenia wiedzy na temat zasad hodowli w prehistorii. Ponadto informacje o sezonie śmierci upolowanych fok pomogą zrekonstruować strategie łowieckie polowań na te ssaki morskie.